

JEREMIA

4-5

Juda's ontrouw, de oproep tot een rein hart
en het naderende Babylonische oordeel.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jeremia/4-5

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Israël en Juda opgeroepen tot bekering	2 min	4
2	God kennen en alleen in Hem roemen	6 min	5
3	De besnijdenis van het hart	6 min	9
4	Onuitblusbaar vuur als Gods oordeel	2 min	12
5	Babylon komt als een leeuw op Juda af	2 min	14
6	Valse vrede en de leugengeest bij Achab	4 min	15
7	Dwaling als oordeel over verworpen waarheid	2 min	18
8	Valse profeten stellen de trouw op de proef	3 min	19
9	Trouw blijven aan Gods woord bij misleiding	3 min	20
10	De verwoestende wind en het onreine hart	2 min	22
11	Profeten verklaren de betekenis van rampen	2 min	24
12	Het verwoeste Juda en de hiaattheorie	10 min	25
13	Juda zoekt vergeefs redding bij haar goden	2 min	31
14	De zoektocht naar rechtvaardigen in Jeruzalem	2 min	32

15	Ook de leiders hebben Gods juk afgeworpen	2 min	34
16	Roofdieren bedreigen Gods onbeschermdde kudde	3 min	35
17	Overspel als aantasting van Gods huwelijk	4 min	37
18	Gods verworpen woord wordt een verterend vuur	3 min	39
19	Ballingschap en het bewaarde overblijfsel	2 min	42
20	De zee gehoorzaamt God, maar Juda niet	2 min	43
21	Rijkdom door bedrog en onrecht aan armen	2 min	44
22	Corrupte leiders en godsdienst als instituut	2 min	45
23	Geestelijk leiderschap en vaste opvolging	3 min	46
24	Kerkorganisaties en het lichaam van Christus	3 min	47
	Om verder te lezen		49

1

Israël en Juda opgeroepen tot bekering

We zijn nu in Jeremia hoofdstuk 4. God heeft in hoofdstuk 3 een oproep gedaan, een hypothetische oproep aan het koninkrijk in het noorden, aan Israël. Ik zeg hypothetisch, omdat er in de tijd waarin Jeremia leeft geen koninkrijk in het noorden is. Het noordelijke koninkrijk was tientallen jaren eerder door de Assyriërs verwoest. De mensen waren verspreid geraakt, hadden zich vermengd met niet-Joodse volken en waren met hen getrouwd. Daardoor waren de mensen in het noorden eigenlijk helemaal niet meer duidelijk als Israëlieten te onderscheiden.

Maar Hij heeft gezegd dat de mensen van het noordelijke koninkrijk, die inderdaad zeer schuldig waren aan de misdaden die het oordeel over hen hadden gebracht, niet zo schuldig waren als de mensen van het zuidelijke koninkrijk die nog in leven waren. Want de mensen van Juda hadden gezien wat er met Israël was gebeurd en hadden zich daardoor moeten laten waarschuwen. Ze wisten dat het God ernst was. God had Israël in het noorden gewaarschuwd voor de naderende ramp, en ze hadden zich niet bekeerd. Toen voerde God Zijn dreigementen uit. Nu heeft God Juda gewaarschuwd, en Hij zal Zijn dreigementen ook tegenover hen uitvoeren. Dat zouden ze moeten weten, omdat ze hebben gezien wat er met Israël is gebeurd.

Dus Hij zegt dat Israël eigenlijk meer gerechtvaardigd is dan Juda, omdat Juda minder verontschuldiging had om de profeten niet serieus te nemen. Nu ze hebben gezien wat er met Israël is gebeurd, zouden ze moeten weten dat God Zijn dreigementen zal uitvoeren. Maar dan profeteert hij als het ware in noordelijke richting, naar de plaats waar Israël vroeger was, en zegt:

Kom terug bij Mij.

Daar in het noorden wonen geen Joden meer, maar in wezen de mensen die later de Samaritanen werden, mensen van gemengde afkomst. Maar de uitnodiging is gericht aan mensen die dus strikt genomen niet Joods zijn, maar die onder de voorwaarden

van het nieuwe verbond naar Sion zullen komen.

2

God kennen en alleen in Hem roemen

Jeremia introduceert in hoofdstuk 4 het idee van een besneden hart. Voor zover ik weet, is hij de enige vóór de tijd van Paulus die op deze manier sprak. In hoofdstuk 4, vers 1 staat:

Als u zich bekeert, Israël, spreekt de HEERE, bekeer u dan tot Mij, en als u uw afschuwelijke afgoden wegdoet van voor Mijn aangezicht, en niet meer rondzwerft,

JEREMIA 4:1

Daarmee wordt meestal afgoderij bedoeld.

en als u zweert: Zo waar de HEERE leeft, in waarheid, in recht en in gerechtigheid, dan zullen de heidenvolken zich in Hem zegenen en zich in Hem beroemen.

JEREMIA 4:2

Nu, met volken worden heidenen bedoeld. Dus in dit beeld zien we zowel heidenen als Joden. Dit is natuurlijk de messiaanse hoop van het messiaanse tijdperk. Uiteindelijk zullen de heidenen zichzelf in Hem zegenen, en in Hem zullen ze roemen. Dat wil zeggen dat ze in Jahweh zullen roemen; ze zullen in de Heere roemen.

Dit idee van roemen in God komt ook naar voren in Jeremia hoofdstuk 9, in vers 24, waar hij zegt:

Maar laat wie zich beroemt, zich daarop beroemen dat hij begrijpt en Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijst, recht en gerechtigheid op de aarde doe, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.

JEREMIA 9:24

zegt de Heere.

Hij zegt dat een mens moet roemen in het feit dat hij God kent. In die passage in Jeremia 9 staat in het vorige vers:

Zo zegt de HEERE: Laat een wijze zich niet beroemen op zijn wijsheid, laat de held zich niet beroemen op zijn sterkte, laat een rijke zich niet beroemen op zijn rijkdom.

JEREMIA 9:23

Waar roemen mensen in? Wat betekent het woord 'roemen' eigenlijk in een verband als dit? Het betekent in wezen dat je ergens op vertrouwt of je ergens op beroemt. De rijke man beroemt zich erop dat hij rijkdom heeft. Daar kan hij op vertrouwen op de dag van beproeving. Of de sterke man op zijn kracht. Of de wijze man kan op zijn wijsheid steunen. Hij beroemt zich op zijn wijsheid. Die zal hem uit de moeilijkheden houden. Hij zegt dat mensen zich niet op die dingen moeten beroemen. Ze moeten zich alleen op de Heere beroemen, in de Heere roemen. In hoofdstuk 4, vers 2 staat:

De volken zullen zichzelf in Hem zegenen en in Hem roemen.

Dat wil zeggen, in de Heere.

Paulus brengt dit zowel in 1 als in 2 Korinthe ter sprake en citeert daarbij daadwerkelijk uit Jeremia. Het is alleen niet echt een letterlijk citaat uit Jeremia zoals wij de tekst hebben, maar hij verwijst naar Jeremia. In 1 Korinthe hoofdstuk 1 wil ik graag vanaf vers 26 tot en met 31 lezen. Daar staat:

Let namelijk op uw roeping, broeders: er zijn onder u niet veel wijzen naar het vlees, niet veel machtigen, niet veel aanzienlijken. Maar het dwaze van de wereld heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en het zwakke van de wereld heeft God uitverkoren om het sterke te beschamen. En het onaanzienlijke van de wereld en het verachte heeft God uitverkoren, en wat niets is, om wat iets is teniet te doen, opdat geen vlees voor Hem zou roemen. Maar uit Hem bent u in Christus Jezus, Die voor ons is geworden wijsheid van God en gerechtigheid, heiliging en verlossing, opdat het zal zijn zoals geschreven staat: Wie roemt, laat hij roemen in de Heere.

1 KORINTHE 1:26-31

In de gemeente zijn dus niet veel wijzen, machtigen of mensen van aanzien geroepen. Daarom kunnen ze niet roemen in hun wijsheid of in hun macht of in hun adellijke afkomst.

Bedenk dat Jeremia zei:

Zo zegt de HEERE: Laat een wijze zich niet beroemen op zijn wijsheid, laat de held zich niet beroemen op zijn sterkte, laat een rijke zich niet beroemen op zijn rijkdom.

JEREMIA 9:23

God heeft zwakke en dwaze dingen uitgekozen, zodat ze niet kunnen roemen in wijsheid, en ze niet kunnen roemen in hun macht.

Nu is 'zoals geschreven staat' eigenlijk een verwijzing naar Jeremia hoofdstuk 9, vers 24, al is het niet helemaal woordelijk, want Jeremia zei:

Maar laat wie zich beroemt, zich daarop beroemen dat hij begrijpt en Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijs, recht en gerechtigheid op de aarde doe, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.

JEREMIA 9:24

Maar hij kort die uitspraak in:

opdat het zal zijn zoals geschreven staat: Wie roemt, laat hij roemen in de Heere.

1 KORINTHE 1:31

De mensen die op Gods roep hebben geantwoord, zijn niet voornamelijk de wijzen, de rijken en de machtigen. Die mensen hebben iets anders om op te steunen. De mensen die zwak zijn, de mensen die dwaas zijn, de mensen die arm zijn, komen naar verhouding vaker tot God. Dat komt niet doordat machtig of wijs of rijk zijn op zichzelf iets slechts is. Het biedt iemand alleen iets anders om zijn vertrouwen op te stellen, buiten God. Dus mensen die die mogelijkheid hebben, doen dat vaak.

In 2 Korinthe 10:17 citeert Paulus dat vers opnieuw. Paulus zegt:

Maar wie roemt, laat hij roemen in de Heere.

2 KORINTHE 10:17

In dit geval heeft Paulus het erover dat hij niet roemt in successen en vruchten van een bediening die niet de zijne was. Hij oefent zijn gezag niet uit buiten de grenzen van wat hem toekomt. Hij probeert zichzelf niet naar voren te schuiven of ergens anders in te roemen dan in de Heere. Met andere woorden, als we iets zoeken om, bij wijze van spreken, trots op te zijn, om in te roemen, dan moet dat zijn dat we God kennen.

Jeremia zegt in hoofdstuk 4, vers 2 dat de heidenen die tot Christus komen, dat zullen doen in het nieuwe verbond. Ze zullen in God roemen. Ze zullen niet roemen in hun nationaliteit. Ze zullen niet roemen in hun natuurlijke omstandigheden of hun rang of wat dan ook. Ze zullen allemaal op hetzelfde niveau komen, waar we allemaal één zijn in Christus, en het enige waarin we roemen, is dat we in Christus zijn.

3

De besnijdenis van het hart

Vers 3 zegt:

Want zo zegt de HEERE tegen de mannen van Juda en tegen Jeruzalem: Ploeg voor uzelf ongeploegd land om! Zaai niet tussen de dorens. Besnijdt u voor de HEERE en doe de voorhuid van uw hart weg, mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem; anders zal Mijn grimmigheid uitslaan als een vuur en branden zonder dat iemand kan blussen, vanwege uw slechte daden.

JEREMIA 4:3-4

Nu zegt hij:

Laat je besnijden voor de Heer.

Al deze mensen waren ongetwijfeld besneden. Dat was gebruikelijk, net zoals alle baby's in Europa in de middeleeuwen gedoopt werden. Ze waren allemaal katholiek, en katholieken doopten hun baby's. Dus iedereen die in de middeleeuwen in Europa woonde, was gedoopt, maar het waren geen gelovigen. Ze konden zich op hun doop beroemen. Als iemand zei: 'Nou, ga je naar de hemel?' 'Ja, ik ben als baby gedoopt.' Ik ontmoet nog steeds af en toe mensen die er zo over denken. 'Nou, ik ben gedoopt toen ik een baby was, dus ik ben behouden. Ik ben een christen.'

Maar Joden werden als zuigeling besneden, en daar beroemden ze zich op: 'Ik behoor tot Gods volk omdat ik besneden ben.' Ze vonden dat dat geen verband hield met wat er werkelijk in hun leven en hun hart omging. Dus Jeremia zegt:

Nou, jullie moeten je op een andere manier laten besnijden. Jullie zijn al besneden, maar jullie moeten opnieuw besneden worden. Deze keer moeten jullie de voorhuid van je hart weghalen.

Nu werd de voorhuid die bij de besnijdenis werd verwijderd, beschouwd als datgene wat iemand onrein maakte. Dat was eenvoudigweg omdat de reine mensen de Joden waren, en zij waren besneden. Dus de onbesneden Filistijnen werden bijvoorbeeld als weerzinwekkend beschouwd, eigenlijk alleen omdat ze geen Joden waren, omdat ze niet in het verbond met God waren. Hun onbesneden voorhuiden waren het bewijs dat het geen godvruchtige mensen waren. Ze behoorden niet tot het volk van God, anders zouden ze besneden zijn geweest. Daarom duidt de voorhuid op onreinheid. Wanneer hij zegt:

Haal de voorhuid van je hart weg.

heeft hij het over de onreinheid van je hart.

Paulus is, zoals ik al zei, na Jeremia de volgende die hiernaar verwijst. In Romeinen hoofdstuk 2, vers 28 en 29 zei Paulus:

Want niet h j is Jood die het in het openbaar is, en niet d t is besnijdenis die in het openbaar in het vlees plaatsvindt, maar h j is Jood die het in het verborgene is, en dát is besnijdenis, die van het hart is, naar de geest, niet naar de letter. Zijn lof is niet uit mensen maar uit God.

ROMEINEN 2:28-29

Dus hij zegt dat uiterlijk een Jood zijn, in het vlees besneden zijn, niet iets is waaraan God ook maar betekenis toekent. Dat was een verrassing voor de Joden in de tijd van Paulus, zoals het voor Joden in welke tijd dan ook een verrassing zou zijn. Ze dachten dat ze Gods uitverkoren volk waren omdat ze Joods waren, omdat ze besneden waren. Hij zei:

Nou, van buiten Joods zijn, dat is voor God niet echt Joods zijn. Lichamelijk besneden zijn, dat is niet de besnijdenis waar het God om gaat.

Hij zei:

Je moet vanbinnen Joods zijn, en je hart moet besneden zijn.

Paulus richtte zich in zijn brief aan de Filippenzen tot een gemeente die grotendeels uit heidenen bestond. Er waren maar heel weinig Joden in de stad Filippi. We weten dat Paulus daar geen synagoge aantrof toen hij in Filippi kwam. Hij moest daadwerkelijk naar de rivieroever gaan om een paar Joodse vrouwen te ontmoeten die op de sabbat bijeenkwamen. Want dat deden Joden als er in een stad geen tien volwassen Joodse mannen waren. Onder de Joden die in de diaspora over de heidense wereld verspreid woonden, was het zo dat ze een synagoge hadden als er onder de Joodse bevolking van de stad tien volwassen mannen waren. Als het er minder waren, hielden ze nog steeds de sabbat, maar bouwden ze geen synagoge. De Joden die daar waren, gingen dan naar buiten, onder een boom of aan een rivieroever, om de Schriften te lezen, over God na te denken en te bidden. Dat trof Paulus in Filippi aan. Er waren in Filippi nog geen tien Joodse mannen. De eerste bekeerling daar was zelfs een Joodse vrouw, Lydia.

Maar tegen de gemeente in Filippi, die duidelijk overwegend uit heidenen bestond, omdat er zo weinig Joden waren, zei Paulus in Filippenzen 3, vers 3:

Want wij zijn de besnijdenis, wij die God in de Geest dienen en in Christus Jezus roemen en niet op het vlees vertrouwen.

FILIPPENZEN 3:3

Paulus was Joods, en je zou kunnen denken dat hij het over zichzelf als Jood had: hij was de besnijdenis. Maar hij zegt nee. Met 'wij' bedoelt hij zichzelf en zijn lezers, en zij zijn heidenen.

Als hij zegt:

We vertrouwen niet op het vlees.

bedoelt hij volgens mij dat we geen enkel vertrouwen stellen in het feit dat we Joods zijn, dat we lichamelijk besneden zijn. Natuurlijk konden zijn lezers, die heidenen waren, daar hoe dan ook geen vertrouwen in stellen. Maar Paulus had dat wel kunnen doen. Noch hij, noch zij stelden enig vertrouwen in lichamelijke kenmerken, maar

juist in geestelijke kenmerken van het hart. Ze aanbidden God in de Geest. Ze verheugen zich in Christus Jezus. Dat is wat het betekent om in het hart besneden te zijn.

Jeremia wist natuurlijk niets over je verheugen in Christus Jezus, maar hij wist wel van God. Hij wist dat God naar het hart keek en dat mensen niet moesten roemen in het vlees. Niet in het feit dat ze Joden waren, in de hoop dat hun Jood-zijn hen van de Babyloniërs zou redden. Ze moesten juist beseffen dat ze onrein waren in hun hart en dat ze daar ook rein moesten worden. Hij zei in Jeremia 4, vers 4:

Besnijd u voor de HEERE en doe de voorhuid van uw hart weg, mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem; anders zal Mijn grimmigheid uitslaan als een vuur en branden zonder dat iemand kan blussen, vanwege uw slechte daden.

JEREMIA 4:4

4

Onuitblusbaar vuur als Gods oordeel

Het beeld van onuitblusbaar vuur komt vaak voor bij de profeten. Het verwijst niet naar de hel, hoewel we bij de uitdrukking ‘onuitblusbaar vuur’ aan het Nieuwe Testament denken en die soms op de hel toepassen. Jezus sprak over Gehenna als de plaats

waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt.

MARKUS 9:48

Maar Hij gebruikt eenvoudigweg de bewoordingen van Jesaja hoofdstuk 66, vers 24, waar Jesaja het niet over de hel lijkt te hebben. Hij heeft het over de toestand van lijken. Hij zei:

En zij zullen de stad uit gaan en zien de dode lichamen van de mannen die tegen Mij in opstand zijn gekomen; want hun worm zal niet sterven en hun vuur zal niet uitgeblust worden, en zij zullen voor alle vlees een afgrijzen zijn.

JESAJA 66:24

Het vuur dat in het Oude Testament niet wordt uitgeblust, is eenvoudigweg Gods toorn in het oordeel. In de meeste gevallen gaat het om de Assyriërs die het oordeel over Israël voltrekken, of de Babyloniërs die het oordeel over Juda voltrekken. Dat wil zeggen: de verovering van deze volken was Gods toorn, en die wordt in de beeldspraak van het oordeel met vuur vergeleken. Als er staat dat het onuitblusbaar is of dat het niet wordt uitgeblust, wordt er in die passages bedoeld wat er in deze passage ook werkelijk staat:

Niemand kan het blussen.

Zeggen dat het onuitblusbaar is, betekent niet dat het een eeuwig vuur is. Het betekent niet dat het nooit zou kunnen uitgaan. Het betekent dat niemand Gods oordeel kan tegenhouden. Geen mens zou het vuur van Gods toorn kunnen uitblussen wanneer Hij het brengt. Onuitblusbaar vuur betekent dus eenvoudigweg, zoals hier staat:

Niemand kan het blussen.

Veel mensen nemen aan dat 'onuitblusbaar' betekent dat een vuur nooit zal uitgaan en voor eeuwig en eeuwig en eeuwig zal branden. Maar het bijvoeglijk naamwoord 'onuitblusbaar' betekent dat niemand het door menselijke inspanningen kan uitblussen. Het is niet iets wat een mens zou kunnen tegenhouden.

5

Babylon komt als een leeuw op Juda af

Vers 5:

Maak het in Juda bekend, laat het in Jeruzalem horen en zeg: Blaas de bazuin in het land, roep luidkeels en zeg: Verzamel u, en laten we gaan naar de versterkte steden. Hef de banier omhoog naar Sion, breng u in veiligheid, sta niet stil, want Ik ga onheil brengen vanuit het noorden, een grote ramp!

JEREMIA 4:5-6

Het is alsof hij op een trompet blaast om te waarschuwen dat de Babyloniërs eraan komen. Ze komen niet op het moment dat hij spreekt. Hij heeft het profetisch gezien. Maar hij waarschuwt hen: 'Jullie kunnen maar beter de vesting binnengaan en de poorten sluiten, want de vijand komt eraan.' Natuurlijk zou dat hun letterlijk niets helpen. Ze gingen inderdaad de stad binnen en sloten de poorten, maar Babylon brak toch door de muren heen en vernietigde hen. Hij zegt dus niet echt dat ze daar veilig zullen zijn. Wat hij zegt, is: 'Het is tijd dat jullie reageren als mensen die belegerd worden of aangevallen worden, want dat worden jullie.'

Hij zegt:

Een leeuw is opgesprongen uit zijn struikgewas, de verderver van de heidenvolken is uitgetrokken, is zijn plaats uitgegaan om van uw land een woestenij te maken, uw steden zullen vernietigd worden, zodat er geen inwoner meer is.

JEREMIA 4:7

Babylon is de leeuw. Daniël ziet Babylon ook als een leeuw, in Daniël 7, wanneer de vier dieren uit de zee opkomen. Het eerste lijkt op een leeuw, en dat is Babylon, in de eerste verzen van Daniël 7.

Omgord u daarom met een rouwgewaad, bedrijf rouw en weeklaag, want de brandende toorn van de HEERE keert zich niet van ons af. Op die dag zal het gebeuren, spreekt de HEERE: vergaan zal de moed van de koning en de moed van de vorsten, de priesters zullen ontzet zijn en de profeten verbijsterd.

JEREMIA 4:8-9

Daar heb je weer de koning, de vorsten, de priesters en de profeten.

6

Valse vrede en de leugengeest bij Ahab

Toen zei ik: Ach, Heere HEERE, voorwaar, U hebt dit volk en Jeruzalem ten zeerste bedrogen door te zeggen: U zult vrede hebben. Het zwaard wordt ons immers op de keel gezet.

JEREMIA 4:10

Dat wil zeggen: we zullen in werkelijkheid geen vrede hebben. We zullen in het hart worden gestoken.

[Vertalersnoot: de spreker volgt hier de Engelse formulering ‘the sword reaches to the heart’. De HSV spreekt over een zwaard dat op de keel wordt gezet.] We zullen als volk worden vernietigd. Maar God, U hebt deze mensen misleid met de boodschap dat we vrede zullen hebben. Waar verwijst Jeremia hier naar? God had geen vrede beloofd.

Hij kondigde een oordeel aan. Waarom zegt hij dat de Heere hen had misleid door te zeggen dat ze vrede zouden hebben? Je zult het zien als je naar hoofdstuk 5 en vers 12 kijkt. Daar gaat het over de valse profeten in Jeruzalem. Er staat:

**Zij hebben de HEERE verloochend en zeggen: Hij is het niet!
Geen onheil zal over ons komen, zwaard of honger zullen wij
niet zien!**

JEREMIA 5:12

Dat wil zeggen: de Babyloniërs, dat is niet het oordeel van God, zoals Jeremia zegt dat het is.

De valse profeten beweerden dat er vrede zou zijn, en de mensen geloofden hen. Waarom zegt Jeremia dan dat God hen misleidde? Ik geloof dat hij daarmee zegt dat God hen aan de valse profeten heeft overgegeven. We vinden daar bewijs voor in andere gedeelten van de Schrift, zoals 1 Koningen hoofdstuk 22. Toen God Achab wilde oordelen, legde God een leugengeest in de mond van zijn profeten. Die moest hem overhalen om een veldslag te gaan leveren bij Ramoth in Gilead, waarin hij zou sterven.

Je kunt het hoofdstuk lezen als je wilt, maar daar is een profeet die Micha heet en die een visioen zag. In zijn visioen zag hij de hemel. In de hemel had God alle engelen en dergelijke om Zich heen verzameld, en Hij zei:

**En de HEERE zei: Wie zal Achab misleiden, zodat hij zal
optrekken en bij Ramoth in Gilead zal vallen in de strijd? De een
nu zei dit, en de ander zei dat.**

1 KONINGEN 22:20

De profeet zegt dat hij de ene engel, of de ene geest, een voorstel hoorde doen, en een andere weer een ander voorstel. Ten slotte kwam er een naar voren die zei:

Toen trad er een geest naar voren en ging voor het aangezicht van de HEERE staan. Hij zei: **Ík zal hem misleiden. En de HEERE zei tegen hem: Waarmee?**

1 KONINGEN 22:21

De geest zei:

Ik zal een leugengeest zijn in de mond van al zijn profeten.

1 KONINGEN 22:22

De Heere zei:

Ga en doe dat.

1 KONINGEN 22:22

Micha zei:

Welnu, zie, de HEERE heeft een leugengeest in de mond van al deze profeten van u gegeven, en de HEERE heeft onheil over u uitgesproken.

1 KONINGEN 22:23

Je zou kunnen zeggen: ‘Nou, dat is niet erg aardig van de Heere, om hen zo te misleiden.’ Maar het was ook de Heere Die door Micha bekendmaakte dat het een leugengeest was. Let erop dat God ook de waarheid vertelde. Ze mochten kiezen. Zouden ze de leugengeest volgen die in de mond van hun profeten was gelegd, of zouden ze de profeet van Jahweh volgen? Maar God had de leugengeest naar de mond van de profeten gestuurd.

Deze valse profeten waren in zekere zin Gods oordeel over hen. Hij waarschuwde hen dat die profeten vals waren. Maar omdat de mensen vastbesloten waren niet naar Jeremia te luisteren, dreef dat hen ertoe de valse profeten te geloven. In zekere zin lijkt God het volk te misleiden door hun deze krachtige dwaling te sturen. Het Nieuwe Testament zegt dat God dat ook zal doen. Het is een onderdeel van Gods karakter waar we eigenlijk niet zo veel bij stilstaan, en waar we ons misschien niet erg prettig bij voelen.

7

Dwaling als oordeel over verworpen waarheid

Maar in 2 Thessalonicenzen 2, vanaf vers 9 tot en met 12, staat:

hem, wiens komst overeenkomstig de werking van de satan is, met allerlei kracht, tekenen en wonderen van de leugen, en met allerlei misleiding van de ongerechtigheid in hen die verloren gaan, omdat zij de liefde voor de waarheid niet aangenomen hebben om zalig te worden. En daarom zal God hun een krachtige dwaling zenden, zodat zij de leugen geloven, opdat zij allen veroordeeld worden die de waarheid niet geloofd hebben, maar een behagen hebben gehad in de ongerechtigheid.

2 THESSALONICENZEN 2:9-12

Dit schetst voor ons het beeld dat God de waarheid naar mensen stuurt. En als ze de waarheid niet liefhebben en de waarheid niet aannemen, en ze de voorkeur geven aan hun onrechtvaardige levenswijze en de waarheid verwerpen, zegt God: 'Goed, dan zal Ik jullie sturen wat jullie willen. Willen jullie geen waarheid? Dan zal Ik jullie misleiding sturen.' En hij zegt:

God zorgt ervoor dat ze zwaar misleid worden.

Die misleiding komt met de kracht van satan, zegt hij. De mens van de zonde komt met de werking van satan, met allerlei kracht, tekenen en bedrieglijke wonderen. Maar het is God Die deze misleiding op hen loslaat. Zo spraken ook de valse profeten ongetwijfeld vanuit satanische bronnen. Maar het was God Die hen losliet. Net zoals de leugengeest ongetwijfeld een demonische geest was die kwam en God toestemming vroeg om naar de mond van Achabs profeten te gaan. En God zei: 'Ga je gang.' Het is dus de duivel die de leugenaar is, en het is God Die hem stuurt.

8

Valse profeten stellen de trouw op de proef

In Deuteronomium hoofdstuk 13 staat hierover een waarschuwing, over valse profeten. Het is interessant hoe God in het gedeelte in Deuteronomium 13 medeplichtig is aan wat zij doen. Trouwens, omdat Jeremia Deuteronomium had gelezen, het pas herontdekte boek, was hij zich hier misschien van bewust. Dit zou zelfs kunnen zijn waar hij naar verwijst. Hij zei:

Toen zei ik: Ach, Heere HEERE, voorwaar, U hebt dit volk en Jeruzalem ten zeerste bedrogen door te zeggen: U zult vrede hebben. Het zwaard wordt ons immers op de keel gezet.

JEREMIA 4:10

Hij bedoelt: door de valse profeten.

In Deuteronomium 13:1 staat:

Als in uw midden een profeet opstaat of iemand die dromen heeft, en u een teken of wonder geeft, en dat teken of dat wonder waarvan hij tot u gesproken had, komt en hij zegt: Laten we achter andere goden aan gaan, die u niet kent, en laten we die dienen,

DEUTERONOMIUM 13:1-2

Hier is een profeet die een teken geeft dat uitkomt. Er is een of andere schijnbaar bovennatuurlijke kracht die deze valse profeet ondersteunt. Kennelijk een demonische kracht, zouden we aannemen. Zijn boodschap is erop gericht hen bij Jahweh vandaan te trekken. Let op vers 3:

luister dan niet naar de woorden van die profeet of naar hem die die dromen heeft! Want de HEERE, uw God, stelt u dan op de proef om te weten of u de HEERE, uw God, liefhebt met heel uw hart en met heel uw ziel.

DEUTERONOMIUM 13:3

Mozes zei dat God het volk Israël op de proef zou stellen door toe te laten dat valse profeten hen zouden verleiden. Kennelijk valse profeten die door demonen geïnspireerd waren. Zo zou Hij hen op de proef stellen om te zien of ze God trouw zouden blijven of die andere goden zouden volgen. We weten dat het Gods handelwijze is om mensen op de proef te stellen. Daarom plaatste Hij Adam en Eva in een tuin waar een slang is. Het was God Die de slang daar neerzette. De slang heeft zichzelf niet gemaakt. En het was God Die Adam en Eva in dezelfde tuin als de slang plaatste, in plaats van ergens ver bij hem vandaan, waar ze hem nooit zouden tegenkomen. God richtte de omstandigheden zo in dat er een beproeving zou zijn. Zo is het ook met valse profeten: wanneer er valse profeten komen, richt God de omstandigheden zo in dat het een beproeving wordt.

9

Trouw blijven aan Gods woord bij misleiding

Wanneer mormonen tegen me zeggen: ‘Zou je bereid zijn om te bidden en God te vragen of Joseph Smith een profeet is?’, zeg ik: ‘Nee, dat zou ik niet’, omdat hij mensen bij de ware God vandaan leidt. Zijn leer is in strijd met de leer van Jezus en van de Bijbel. Als ik dus niet trouw blijf aan wat ik als waarheid ken, zou God Zelf mij een krachtige misleiding kunnen sturen. Wanneer mormonen dat innerlijke getuigenis en dat brandende gevoel in hun borst hebben, bevestigt dat voor hen dat Joseph Smith een profeet is. Ik geloof dat dit het teken of het wonder is waarmee hij zegt:

Laten we achter andere goden aan gaan.

Ze beseffen niet dat de Heere hen op de proef stelt. Ze zouden moeten zeggen: 'Wacht eens even, dat ga ik niet geloven. Dit is niet wat God zegt. Dit is niet wat het Woord van God zegt.'

Mensen die voor deze valse godsdiensten bezwijken, zijn op de proef gesteld. Die godsdiensten zijn er omdat God toelaat dat ze er zijn, om de trouw van mensen te beproeven. En degenen die ervoor bezwijken, hebben de proef niet doorstaan. De mensen in de tijd van Jeremia doorstonden de proef niet. God had toegelaten dat deze valse profeten kwamen om hen op de proef te stellen, en de mensen werden door hen misleid. Daarom zegt Jeremia in zekere zin:

U hebt deze mensen misleid met deze boodschap van vrede.

In zekere zin is dat waar. Maar God misleidde hen niet; dat deden de valse profeten. God liet toe dat de profeten kwamen om hun valse boodschappen te brengen. Met andere woorden, Hij hield hen niet tegen en liet toe dat de mensen op de proef werden gesteld. Dat de mensen niet vasthielden aan wat God had gezegd en meegingen in wat de profeten zeiden, betekent dat ze de proef niet doorstonden en misleid werden.

Met andere woorden, ze bevonden zich in een situatie waarin God hen had gebracht om hen op de proef te stellen. Hun falen leidde tot hun misleiding. God zat dus in zekere zin enigszins achter die misleiding, net zoals toen Hij een leugengeest naar de profeten van Baäl stuurde. Maar in beide gevallen, hier en in het geval van Micha, zei God: 'Goed, er is hier een valse profeet. Er is valse leer. Luister niet naar hen. Ik zeg het jullie.' Dus als ze luisteren naar de valse profeten naar wie God de leugengeest heeft gestuurd, is dat dan Gods schuld? Hij heeft hun al gezegd dat ze niet naar hen moeten luisteren. En al veel eerder, in Deuteronomium, waarschuwde God hen:

Er zullen valse profeten komen. Ze zullen tekenen en wonderen doen. God stelt jullie op de proef. Trap er niet in.

Er is nooit een excuus voor mensen om op de valse profeten in te gaan. God laat toe dat de misleider komt. Er is werkelijk een oorlog tussen waarheid en dwaling, en wij beslissen aan welke kant we zullen staan.

10

De verwoestende wind en het onreine hart

Vers 11:

In die tijd zal gezegd worden tegen dit volk en tegen Jeruzalem: Een zinderende wind van de kale hoogten in de woestijn is op weg naar de dochter van Mijn volk, maar niet om te wannen, en niet om te zuiveren. Een wind, sterker dan deze, komt er van Mij aan. Nu zal Ik ook oordelen over hen uitspreken.

JEREMIA 4:11-12

Deze wind zal niet nuttig zijn zoals de wind die ze gebruikten om het graan op de dorsvloeren te wannen en te zuiveren. Wanneer ze het koren van het kaf scheidden, gebruikten ze een soort schep, een wan, en gooiden ze het graan, het koren en het kaf, in de lucht. De wind blies het kaf weg en het graan viel weer naar beneden. Ze bleven dit doen totdat al het kaf gescheiden was. Een wind kon dus nuttig zijn. Maar Hij zei:

Nee, de wind die eraan komt is daar te sterk voor.

Het zal geen goede of nuttige wind zijn. Het is een wind van oordeel die komt.

Er staat:

Zie, als wolken komt de vijand opzetten, als een wervelwind komen zijn wagens, sneller dan arenden zijn zijn paarden. Wee ons, want wij worden verwoest!

JEREMIA 4:13

Dit gaat over de Babyloniërs die komen.

Was het kwaad van uw hart af, Jeruzalem, opdat u verlost wordt. Hoelang laat u uw zondige gedachten in uw binnenste overnachten?

JEREMIA 4:14

Dit is een andere manier om hetzelfde te zeggen als:

Besnijdt u voor de HEERE en doe de voorhuid van uw hart weg, mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem; anders zal Mijn grimmigheid uitslaan als een vuur en branden zonder dat iemand kan blussen, vanwege uw slechte daden.

JEREMIA 4:4

Jullie hebben onreine harten. Jullie moeten gereinigd worden.

Want een stem verkondigt het uit Dan en doet onheil horen uit het bergland van Efraïm. Roep het in herinnering bij de volken, zie, laat Jeruzalem het horen: Er komen belegeraars uit een verland, zij laten hun stem klinken tegen de steden van Juda. Zoals wachters van de velden staan zij rondom tegenover haar, omdat zij Mij ongehoorzaam is geweest, spreekt de HEERE. Uw wegen en uw daden hebben u deze dingen aangedaan. Dit is uw kwaad, dat het zo bitter is, dat het u in uw hart treft.

JEREMIA 4:15-18

11

Profeten verklaren de betekenis van rampen

Wat een profeet nu kan doen, is achter de gebeurtenissen kijken en de reden ervoor zien, de goddelijke reden ervoor. Iedereen kan zien dat het volk in moeilijkheden verkeert. Iedereen kan zien dat Babel, dat eerder Assyrië en Egypte en andere volken heeft veroverd, er ook aan komt. En het ziet ernaar uit dat ze misschien ook Juda zullen veroveren. Je hoeft geen profeet te zijn om dat te weten. Waar je wel een profeet voor nodig hebt, is om ons te vertellen waarom. Waarom gebeurt dit, en wat zou er gedaan kunnen worden om door God gered te worden? Het is de profeet die zou kunnen zeggen: 'Dit is een oordeel van God. Hij heeft deze klacht tegen jullie. Dit is wat Hij van jullie verlangt.'

Toen de torens in New York op 11 september instortten, zeiden veel mensen dat het een oordeel van God over Amerika was. Is dat zo? Ik weet het niet. Misschien wel, misschien niet. Ik heb geen profeet die mij daarover inlicht. Het enige wat ik weet, is dat het een gebeurtenis is. Zonder een profeet die zegt: 'Dit is een oordeel van God', weten we niet of het gewoon toeval is of dat het werkelijk betekenis heeft. Daar komen profeten goed van pas.

Veel mensen dachten dat de orkaan die New Orleans trof, Katrina, een oordeel over New Orleans was vanwege bepaalde dingen die er in de stad gebeurden. Misschien was dat zo, maar eigenlijk kan iedereen er alleen maar naar gissen. Het zou logisch kunnen klinken om dat te zeggen. Je zou kunnen zeggen: 'Nou, er waren in New Orleans bepaalde dingen waarvoor de stad Gods oordeel verdiende.' Of er zijn in New York bepaalde dingen, of er zijn in Amerika bepaalde dingen waarvoor we Gods oordeel verdienen. Maar om zeker te weten of deze gebeurtenissen werkelijk van God komen of dat het gewoon tegenspoed is, is er echt openbaring van God nodig. De meeste volken hebben die nooit gehad.

Juda had het voordeel van profeten zoals Jeremia, die konden zeggen: 'Dit is niet zomaar pech. Dit zijn niet zomaar gebeurtenissen die jullie door het natuurlijke verloop van de geschiedenis overkomen. Dit is God Die een oordeel over jullie brengt,

en er zijn manieren waarop jullie het kunnen afwenden.' Dat is de waarde van iemand die achter de gebeurtenissen kan kijken en die het Woord van de Heere heeft.

12

Het verwoeste Juda en de hiaattheorie

Mijn binnenste, mijn binnenste, ik krimp ineen, wanden van mijn hart! Mijn hart is onrustig in mij, ik kan niet zwijgen, want u, mijn ziel, hoort bazuingeschal en krijgsgeschreeuw. Ramp op ramp, wordt er geroepen, want heel het land werd verwoest. Plotseling zijn mijn tenten verwoest, in een ogenblik mijn tentkleden. Hoelang moet ik de banier nog zien, het bazuingeschal horen?

JEREMIA 4:19-21

Met andere woorden, hoelang zullen de tekenen van oorlog een alledaags verschijnsel zijn in ons land?

Voorzeker, Mijn volk is dwaas, men kent Mij niet. Verstandeloze kinderen zijn het, inzicht heeft men niet. Wijs is men in kwaaddoen, maar van goeddoen weet men niet.

JEREMIA 4:22

Deze passage is interessant; daar zullen we het over moeten hebben.

Ik zag het land, en zie, het was woest en leeg, en keek naar de hemel — zijn licht was er niet. Ik zag de bergen, en zie, zij beefden, en alle heuvels schudden door elkaar. Ik zag, en zie, er was geen mens, en alle vogels in de lucht waren weggevlogen. Ik zag, en zie, het vruchtbare land was woestijn, en al zijn steden waren afgebroken, door de HEERE, door Zijn brandende toorn.

JEREMIA 4:23-26

Toen we Jesaja doornamen, heb ik genoemd dat er mensen zijn die geloven in een leer over een schepping vóór Adam. Dat wil zeggen, voordat Adam en Eva geschapen werden. Die wordt de hiaattheorie genoemd. In Genesis hoofdstuk 1, vers 1 staat:

In het begin schiep God de hemel en de aarde.

GENESIS 1:1

Dan zegt het volgende vers:

De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag over de watervloed; en de Geest van God zweefde boven het water.

GENESIS 1:2

Volgens die theorie was ‘woest en leeg’ niet de oorspronkelijke toestand van de aarde. Ze werd woest en leeg. Daarom moeten er tussen hoofdstuk 1, vers 1, waar God de aarde schiep, en hoofdstuk 1, vers 2, waar de aarde woest en leeg was, bepaalde veranderingen hebben plaatsgevonden. Want God heeft haar niet woest en leeg gemaakt. Ze werd woest en leeg. Daarom was er volgens hen een hiaat, waarover ons niets is opgetekend, waarin zich een of andere ramp heeft voltrokken.

Nadat God de aarde oorspronkelijk had geschapen, moet die uiteindelijk tegen Hem in opstand zijn gekomen. Er moet daar eerder een samenleving zijn geweest. Volgens hen was Lucifer daar misschien de heerser over. Ze zeggen dat dit zou kunnen verklaren

waar de dinosaurussen leefden en dat soort dingen. Er zou een hele samenleving zijn geweest, een hele geschiedenis van een mensheid vóór Adam. Door de opstand van satan en doordat hij die samenleving verdierf, kwam die onder het oordeel en werd die met water bedekt. Zo ontstonden de omstandigheden van Genesis 1:2. De aarde was woest en leeg.

De Bijbel geeft geen enkele echte aanwijzing dat iets hiervan waar is. Het is allemaal speculatie. Het is allemaal verbeelding. Er is geen exegetische reden om het te geloven. Maar sommigen doen dat wel, omdat ze vinden dat het ons onder andere helpt om de gangbare opvattingen over de ouderdom van de aarde te aanvaarden. Geologen vertellen ons dat de aarde 4,5 miljard jaar oud is, maar op grond van de tijdsaanduidingen in Genesis komen we maar op een paar duizend jaar uit. Dus misschien zou de hiatustheorie daar iets van verklaren, zeggen ze: dat de aarde 4,5 miljard jaar geleden werd geschapen. Miljarden jaren lang was er die andere samenleving, die andere geschiedenis, die menselijke geschiedenis vóór Adam, en kwamen die val en dat oordeel. Vervolgens is Adam pas in de afgelopen paar duizend jaar geschapen en kreeg de wereld een nieuwe kans. Het is allemaal heel romantisch en aanlokkelijk, als een fantasieverhaal, maar er zit werkelijk niets in. Maar waar halen ze Schriftplaatsen vandaan om het te ondersteunen?

Eén ding waar ik op wees toen we Jesaja behandelden, was dat er in Jesaja een passage staat waarin wordt gezegd dat God de aarde niet tevergeefs heeft gemaakt. Het woord voor ‘tevergeefs’ kan worden vertaald met ‘woest’ en is hetzelfde woord dat in Genesis 1:2 staat:

De aarde had geen vorm en was leeg.

En wanneer er staat dat God de aarde niet tevergeefs of woest heeft gemaakt, zeggen ze dat dit bewijst dat God de aarde oorspronkelijk niet zo heeft gemaakt. Ze moet zo geworden zijn.

Maar zoals we in die passage zagen, betekent ‘tevergeefs’ in die passage ‘tevergeefs’, niet ‘woest’. Want in het volgende vers zegt Hij:

Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een duistere plaats op aarde. Ik heb tegen het nageslacht van Jakob niet gezegd: Zoek Mij tevergeefs. Ik ben de HEERE, Die gerechtigheid spreekt, Die bekendmaakt wat billijk is.

JESAJA 45:19

Hetzelfde woord. Het woord ‘woest’ zou daar niet passen. Hij zegt:

Want zo zegt de HEERE, Die de hemel geschapen heeft, die God Die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft. Hij heeft haar gegrondvest, Hij heeft haar niet geschapen opdat zij woest zou zijn, maar Hij heeft haar geformeerd opdat men erop zou wonen: Ik ben de HEERE, en niemand anders. Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een duistere plaats op aarde. Ik heb tegen het nageslacht van Jakob niet gezegd: Zoek Mij tevergeefs. Ik ben de HEERE, Die gerechtigheid spreekt, Die bekendmaakt wat billijk is.

JESAJA 45:18-19

Het is duidelijk dat de uitdrukking ‘tevergeefs’ op die beide plaatsen een betere vertaling is dan ‘woest’.

[Vertalersnoot: in de Engelse weergave die de spreker hier aanhaalt, staat in Jesaja 45:18 én 45:19 ‘in vain’ (‘tevergeefs’). De HSV heeft in vers 18 ‘niet geschapen opdat zij woest zou zijn’ en in vers 19 ‘Zoek Mij tevergeefs’. De spreker verdedigt hier de weergave ‘tevergeefs’ voor beide vindplaatsen.] En het is gewoon een vergissing om dat op Genesis hoofdstuk 1, vers 2 te proberen toe te passen.

Maar degenen die de hiatustheorie aanhangen, gebruiken ook deze passage. Dit is de andere passage. Ze gebruiken twee passages. Er staat er één in Jesaja, en dan is er deze hier. En er staat:

Ik zag het land, en zie, het was woest en leeg, en keek naar de hemel — zijn licht was er niet.

JEREMIA 4:23

Die uitdrukking ‘woest en leeg’ is dezelfde Hebreeuwse uitdrukking als in Genesis 1:2:

De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag over de watervloed; en de Geest van God zweefde boven het water.

GENESIS 1:2

Dus zeggen ze: ‘We kijken hier nu naar Genesis 1:2. We kijken naar de aarde toen God voor het eerst verklaarde dat die woest en leeg was.’ En ze zeggen: ‘Maar kijk hier eens naar. In vers 25 staat:

Ik zag het land, en zie, het was woest en leeg, en keek naar de hemel — zijn licht was er niet. Ik zag de bergen, en zie, zij beefden, en alle heuvels schudden door elkaar. Ik zag, en zie, er was geen mens, en alle vogels in de lucht waren weggevlogen. Ik zag, en zie, het vruchtbare land was woestijn, en al zijn steden waren afgebroken, door de HEERE, door Zijn brandende toorn.

JEREMIA 4:23-26

En in vers 26:

Het vruchtbare land was een wildernis geworden.

Dat betekent dat het daarvóór bebouwd was. En in vers 26:

De steden lagen in puin.

Dus deze aarde, die in Genesis 1:2 woest en leeg was, had een geschiedenis. Een geschiedenis met vogels en mensen en steden en bebouwde akkers. Maar die zijn nu allemaal vernietigd. Er is een oordeel van God over gekomen. En nu is de aarde in Genesis 1:2 woest en leeg geworden.'

Dat is het argument dat de hiatustheorie aan deze passage ontleent. Het spijt me dat ik zoveel tijd moet verspillen door hierover te praten, maar je komt het wel tegen, en er zijn heel veel mensen die de hiatustheorie geloven. Dit is een van de twee passages die ze zullen gebruiken om hun punt te bewijzen. Maar die bewijst hun punt niet. Dit gaat niet over Genesis 1:2. Het gebruikt inderdaad dezelfde uitdrukking, en dat is met opzet.

Dit beschrijft het land Juda nadat de Babyloniërs het hebben kaalgeplunderd, van zijn begroeiing hebben ontdaan en hebben ontvolkt. Dit is het gevolg van de Babylonische verwoesting van het land. Het wordt opzettelijk vergeleken met de aarde aan het begin van de schepping, voordat er dingen waren gemaakt. Met andere woorden, het is alsof God hier op de resetknop heeft gedrukt. Alles wat God had gedaan om Israël op te bouwen, is ongedaan gemaakt. Het is weer terug bij af. Het is alsof je net zo goed weer aan het begin van de schepping zou kunnen staan, toen de aarde woest en leeg was. Zo ziet het eruit.

Maar het is niet het begin van de schepping. Dit is in feite het moment waarop de steden van Juda en de bebouwde akkers onder de voet zijn gelopen, verwoest, enzovoort. Dus dit gaat eigenlijk niet over de oorspronkelijke schepping in Genesis 1. Het gebruikt alleen de taal van die passage in figuurlijke zin. Het vergelijkt de toestand van Juda nadat het door de Babyloniërs onder de voet is gelopen met de toestand van de wereld voordat daar überhaupt iets was gemaakt. Dus dit biedt geen enkele steun aan de hiatustheorie.

13

Juda zoekt vergeefs redding bij haar goden

Vers 27:

Want zo zegt de HEERE: Heel het land zal een woestenij worden — toch zal Ik er geen vernietigend einde aan maken.

JEREMIA 4:27

Er is altijd een overblijfsel dat God bewaart.

Hierom zal de aarde treuren en de hemel daarboven in zwart gehuld worden, want Ik heb gesproken, Ik heb het Mij voorgenomen, en Ik zal geen berouw krijgen en er niet op terugkomen. Voor het geroep van ruiters en boogschutters slaat heel de stad op de vlucht. Ze gaan de struiken in of klimmen op de rotsen. Elke stad is verlaten — niemand die er nog in woont.

JEREMIA 4:28-29

Die stad is ongetwijfeld Jeruzalem.

Dat zijn de andere steden van Juda.

U, verwoeste, wat gaat u nu doen? Al zou u zich kleden in karmozijn, al zou u zich tooien met een gouden sieraad, al zou u uw ogen opmaken met oogschaduw, tevergeefs zou u zich mooi maken. Uw minnaars verwerpen u, staan u naar het leven.

JEREMIA 4:30

Hier wordt Juda dus opnieuw voorgesteld als een vrouw, een echtgenote die overspel pleegt en als een prostituee is geworden. Ze zal eropuit moeten gaan om te proberen bij haar goden in de gunst te komen, zodat ze haar redden. Dus ze doet zich heel mooi uit,

trekt haar beste kleren aan, maakt haar gezicht op en gaat met haar sieraden om naar buiten. Zo probeert ze de valse goden te verleiden om haar te komen redden.

Dat zijn de valse goden.

Deze valse goden, deze heidense goden, brengen hun eigen volken tegen je op de been. Deze heidense goden die je aanbidt: hun aanbidders komen je vernietigen. Je kunt hen nu niet meer verleiden.

Want ik hoor een geluid als van een vrouw in barensood, benauwdheid als van een die haar eerste kind aan het baren is. Het is het geluid van de dochter van Sion, zij snakt naar adem, zij spreidt haar handen uit: Wee mij toch! Want mijn ziel is uitgeput, vanwege de moordenaars.

JEREMIA 4:31

14

De zoektocht naar rechtvaardigen in Jeruzalem

Nu hoofdstuk 5.

Trek rond door de straten van Jeruzalem, kijk toch en let op, zoek op zijn pleinen, of u iemand vindt, of er een is die recht doet, een die betrouwbaarheid nastreeft, dan zal Ik Jeruzalem vergeven.

JEREMIA 5:1

Dat betekent: recht doen.

Als ze zeggen “Zo waar de HEERE leeft”, leggen zij toch een valse eed af.

JEREMIA 5:2

Wanneer ze zeggen: ‘Zo waar de HEERE leeft’, leggen ze een eed af. Wanneer je bevestigt dat je de waarheid spreekt, zeg je: ‘Zo waar de HEERE leeft, ik zal dit doen. Zo zeker als de HEERE leeft, ik beloof dat dit waar is.’ Dat is een gebruikelijke manier om eden af te leggen. Maar Hij zegt dat ze deze woorden uitspreken alsof ze bij Jahweh zweren, terwijl ze leugenaars zijn. Ze kennen Jahweh niet eens. Ze houden zich niet aan hun eden. Ze liegen. Ze leggen eden af in de Naam van God, alsof ze zichzelf daarmee tot eerlijkheid willen verplichten. En toch houdt hun geweten hen niet eerlijk. Ze eren Gods Naam niet en ze liegen. Ze zweren vals, zelfs terwijl ze de Naam van God aanroepen. Ze gebruiken de Naam van de HEERE ijdel.

Hij zegt:

Als je ook maar iemand in de stad kon vinden die van rechtvaardigheid en waarheid hield, zou Ik de stad vergeven.

Dit is waarschijnlijk een overdrijving, want Jeremia was beslist in de stad en hij had het recht en de waarheid lief. En waarschijnlijk gold dat ook voor Baruch en een paar anderen die er welwillend tegenover stonden. Maar in wezen is het alsof God zegt:

Verder zei hij: Laat de Heere toch niet in toorn ontbranden, omdat ik nog eenmaal spreek: Misschien zullen er tien gevonden worden. En Hij zei: Ik zal haar niet te gronde richten omwille van die tien.

GENESIS 18:32

God kon in Sodom geen tien rechtvaardigen vinden. Dit is een nog wat sterkere overdrijving:

Trek rond door de straten van Jeruzalem, kijk toch en let op, zoek op zijn pleinen, of u iemand vindt, of er een is die recht doet, een die betrouwbaarheid nastreeft, dan zal Ik Jeruzalem vergeven.

JEREMIA 5:1

Maar het is eenvoudig een manier om nadrukkelijk te zeggen: ‘Je kunt in deze stad geen rechtvaardige mensen vinden. Je kunt geen mensen vinden die geven om wat juist is en om de waarheid. Als je die wel kon vinden, zou het voor deze stad een ander verhaal zijn. Ik zou hen sparen.’

15

Ook de leiders hebben Gods juk afgeworpen

HEERE, zien Uw ogen niet uit naar betrouwbaarheid? U hebt hen geslagen, maar zij voelden geen pijn. U hebt hen omgebracht, maar zij weigerden vermaning te aanvaarden. Zij hebben hun gezichten harder gemaakt dan een rots, zij hebben geweigerd zich te bekeren. Ík zei echter: Zij zijn maar geringe mensen, zij gedragen zich als dwazen, omdat zij de weg van de HEERE niet kennen, het recht van hun God. Laat ik naar de aanzienlijken gaan en met hen spreken, want die kennen de weg van de HEERE wel, het recht van hun God. Zij echter hebben samen het juk gebroken, de banden verscheurd.

JEREMIA 5:3-5

Jeremia zegt: ‘Ik was een beetje naïef over deze mensen. Ze lijken behoorlijk slecht, maar ik dacht: zo slecht kunnen ze toch niet zijn. Ze moeten gewoon als onverstandige kinderen zijn. Ze weten het gewoon niet. Ze hebben alleen iemand nodig die het hun vertelt. Ze zijn gewoon onwetend. Natuurlijk, ik zal naar de oudere mannen gaan, de priesters en de oudsten enzovoort, de mensen die God kennen, en tegen hen zeggen: “We moeten met deze mensen praten. Deze mensen zijn onwetend. Kijk eens welke wegen ze gaan.”’

Maar er staat:

‘Maar deze mensen’ — daarmee worden de oudere mannen bedoeld, de aanzienlijke mannen die in het verleden de weg van de HEERE en het recht van God hebben gekend — ‘hebben samen het juk gebroken, de banden verscheurd.’

Dat is Gods juk. Ze dienen God niet meer. Ze hebben Zijn juk van hun nek afgebroken.

16

Roofdieren bedreigen Gods onbeschermdde kudde

Daarom zal een leeuw uit het woud hen doden, een wolf van de vlakten zal hen uiteenrijten, terwijl een luipaard op de loer ligt bij hun steden, — al wie daar uitgaat, wordt verscheurd — want hun overtredingen zijn talrijk geworden, machtig veel hun afdwalingen.

JEREMIA 5:6

Die leeuw is Babylon. Eerder stond er dat een leeuw uit het struikgewas is opgekomen, in hoofdstuk 4, vers 7. Dat was Babylon. Dus:

Een leeuw uit het bos zal hen doden, een wolf uit de woestijn zal hen verscheuren, een luipaard zal bij hun steden op de loer liggen.

Dit zijn hier allemaal verwijzingen naar Babylon, al stonden in Daniël verschillende dieren voor verschillende koninkrijken. Een leeuw was in Daniël 7 inderdaad Babylon. Een beer was Medië-Perzië. Een luipaard was Alexander de Grote en het Griekse rijk. Maar waar het om gaat, is dat dit gewone wilde dieren zijn die daadwerkelijk schapen aanvallen. Dit waren de dieren die het vee bedreigden. Gods volk bestond uit schapen. Ze waren Gods kudde en gewoonlijk beschermdde Hij hen tegen dieren. David ging eropuit en vocht met zijn blote handen tegen een leeuw of een beer om zijn schapen te redden. Zo waren herders. Herders verdedigen hun kudden. God verdedigde Israël gewoonlijk tegen zulke volken als deze, maar nu niet. Ze zijn eigenlijk niet meer als

Zijn schapen. Hij gaat hen gewoon prijsgeven. Ze zijn nu de schapen van iemand anders. Laat de leeuwen hen maar opeten. Laat de luipaarden en de wolven hen maar hebben.

Bedenk dat dit dezelfde dieren zijn die genoemd worden in Jesaja hoofdstuk 11. Toen we Jesaja bestudeerden, hebben we gezien dat die passage over het huidige tijdperk gaat, het Koninkrijk van de Messias. In die passage, in Jesaja 11:6, stond:

Een wolf zal bij een lam verblijven, een luipaard bij een geitenbok neerliggen, een kalf, een jonge leeuw en gemest vee zullen bij elkaar zijn, een kleine jongen zal ze drijven.

JESAJA 11:6

Deze verwijzing naar roofdieren die rustig en vreedzaam bij de schapen liggen, is, zoals ik al opperde, een zinnebeeld van deze volken die ooit vijandig tegenover Israël stonden, maar nu in Christus vrede met Israël hebben. In het Koninkrijk van God hebben de Jood en de heiden, die vroeger doodsvijanden van elkaar waren, nu vrede. Christenen die Joden zijn en christenen die heidenen zijn, hebben die vijandigheid niet meer. Ze liggen in vrede bij elkaar. Maar hier in Jeremia hebben de wolf, de luipaard en de leeuw bepaald geen vrede met de schapen. Ze komen om hen te vernietigen, en God zal hen niet tegenhouden. Midden in vers 6 staat:

17

Overspel als aantasting van Gods huwelijk

Daarom zal een leeuw uit het woud hen doden, een wolf van de vlakten zal hen uiteenrijten, terwijl een luipaard op de loer ligt bij hun steden, — al wie daar uitgaat, wordt verscheurd — want hun overtredingen zijn talrijk geworden, machtig veel hun afdwalingen. Hoe zou Ik u dit vergeven? Uw kinderen hebben Mij verlaten en zweren bij wat geen goden zijn. Als Ik hun overvloed geef, plegen zij overspel, en in het hoerenhuis drommen zij samen. Weldoorvoede, hitsige hengsten zijn het, ieder hinnikt naar de vrouw van zijn naaste. Zou Ik deze dingen niet straffen? spreekt de HEERE, of op een volk als dit Mijzelf niet wreken?

JEREMIA 5:6-9

Deze uitspraak:

Zou Ik geen wraak nemen op zo'n volk?

is een zin die in vers 29 wordt herhaald. Hij komt ook in hoofdstuk 9 weer terug. Dus deze retorische vraag:

Zou Ik zulke mensen niet veroordelen?

Natuurlijk:

Zou Ik geen wraak nemen op zo'n volk?

Wat ik hier interessant aan vind, is dat er naar overspel wordt verwezen, en dit keer is het geen geestelijk overspel. Dit keer gaat het niet om het volk dat wordt voorgesteld als een vrouw die haar man ontrouw is. Het gaat om mensen die naar de vrouw van hun naaste hinniken.

[Vertalersnoot: de Engelse bron zegt hier ‘not’ (‘niet’). Dat is hier opgevat als een verspreking, omdat de spreker direct ervoor geestelijk overspel onderscheidt van letterlijk overspel en direct erna zegt dat zij ook overspel pleegden in de gewone betekenis van het woord.] Ze bedreven niet alleen afgoderij, ze pleegden ook overspel in de gewone betekenis van het woord. Zijn klacht hier is:

Ik gaf ze meer dan genoeg te eten, en ze gingen eropuit om vreemd te gaan en naar de hoeren te gaan. En ze waren net hengsten die maar niet genoeg seks konden krijgen, en het kon ze niet schelen achter wiens vrouw ze aan zaten.

Maar wat ik interessant vind, is dat God in vers 9 het bestraffen van dit overspel beschrijft als Zichzelf wreken. Als je ooit een vrouw hebt gehad die overspel pleegde, dan weet je dat jij de benadeelde partij bent. Je weet dat jou onrecht is aangedaan. Je voelt je onrecht aangedaan. Je hebt het gevoel dat iemand je zojuist in je gezicht heeft geslagen, of eerder nog een mes in je buik heeft gestoken. Misschien wil je jezelf wreken, want jij, de man of de vrouw die bedrogen is, bent degene die schijnbaar gewroken moet worden.

Maar God zegt dat Hij hen voor hun overspel zal straffen en Zichzelf zal wreken, alsof het misdrijf van overspel een misdrijf tegen Hem is. Het is Zijn heilige instelling van het huwelijk die hier met voeten wordt getreden. Daarom is Zijn vernietiging van hen vanwege deze daden een wreken van Zichzelf. Hij komt op voor Zijn eigen zaak, en dat is natuurlijk het huwelijk. God vat het op als een persoonlijke belediging wanneer mensen hun man of vrouw ontrouw zijn, omdat Zijn heilige instelling met voeten wordt getreden. En blijkbaar kan Hij dat niet heel lang verdragen.

Ons eigen land heeft overspel natuurlijk bijna tot een instelling gemaakt, in elk geval onder filmsterren en beroemdheden enzovoort. En zoals de beroemdheden leven, zo leven ook hun aanbidders. Zoals de godheden leven, zo leven ook de aanbidders van die godheden. Dus de idolen leven op deze manier, en de bevolking is diezelfde kant opgegaan. Overspel wordt natuurlijk vaak tamelijk schaamteloos gepleegd, zelfs zonder het hulpmiddel van een echtscheiding. Maar waarschijnlijk komt het vaker voor dat mensen die wat fatsoenlijker willen overkomen, eerst scheiden en daarna overspel plegen.

Jezus zei:

Maar Ik zeg u: Wie zijn vrouw verstoot anders dan om hoererij en met een ander trouwt, die pleegt overspel, en wie met de verstotene trouwt, pleegt ook overspel.

MATTHEÛS 19:9

Dus het is duidelijk dat echtscheiding en hertrouwen in veel gevallen, misschien wel in de meeste gevallen, in feite overspel is. En zo hebben ook wij overspel min of meer tot een instelling gemaakt. We kunnen ons dan ook afvragen of God Zich niet zou wreken op zo'n volk als dit.

18

Gods verworpen woord wordt een verterend vuur

In vers 10:

Klim zijn wijnbergen op, richt ze te gronde, maar maak er geen vernietigend einde aan. Verwijder zijn ranken, want die zijn niet van de HEERE. Zij hebben immers volkomen trouweloos tegen Mij gehandeld, het huis van Israël en het huis van Juda, spreekt de HEERE.

JEREMIA 5:10-11

zegt de Heere.

Het is interessant dat Hij zegt dat Juda, het volk Israël, niet van Hem is. Israël is niet zomaar onvoorwaardelijk en voor altijd Gods uitverkoren volk, enzovoort. Soms zijn ze van Hem, of zijn ze dat geweest wanneer ze trouw waren. Maar soms zegt Hij: 'Ze zijn niet van Mij. Dit is Mijn volk niet. Het zijn Mijn ranken niet. Ze hebben trouweloos tegen Mij gehandeld.' Vervolgens staat er in vers 12:

Zij hebben de HEERE verloochend en zeggen: Hij is het niet!
Geen onheil zal over ons komen, zwaard of honger zullen wij
niet zien!

JEREMIA 5:12

Nu, de woorden:

Hij is het niet.

betekenen: dit gevaar waarin we door Babel verkeren, dat is God niet. Het is God niet Die ons oordeelt. Luister niet naar Jeremia. Hij heeft het wat dat betreft mis.

Die profeten zullen worden als wind, het woord is niet bij hen.
Zo zal aan hen gedaan worden.

JEREMIA 5:13

Het woord is niet in hen. Dat wil zeggen: Gods woord is niet in hen.

Daarom, zo zegt de HEERE, de God van de legermachten: Omdat u dit woord spreekt, zie, Ik ga Mijn woorden in uw mond tot vuur maken en dit volk tot hout, zodat het hen zal verteren.

JEREMIA 5:14

Jeremia's woorden zouden dus als vuur zijn dat deze mensen verteert. In Hosea hoofdstuk 6, vers 5 staat dat

Daarom heb Ik op hen ingehakt door de profeten, Ik heb hen gedood met de woorden van Mijn mond; en de oordelen over u zullen voor de dag komen als het licht.

HOSEA 6:5

Zo zouden de woorden van de profeten aanvoelen voor degenen die schuldig waren. Ze zouden zich door wat hij zegt in hun geweten gestoken voelen. En natuurlijk zouden die woorden ook werkelijk een vooruitblik zijn op de daadwerkelijke verwoesting die ze zouden ondergaan, de dood enzovoort. En Jeremia's woorden zouden deze mensen verteren zoals hout door vuur wordt verteerd. Het zou hen verslinden. Waarschijnlijk betekent dit dat de vervulling van zijn voorspellingen dat zou doen. Zijn woorden zijn onlosmakelijk verbonden met de vervulling, omdat het de woorden van God zijn. Daarom wordt wat hij spreekt vereenzelvigd met de daadwerkelijke vervulling ervan, die hen inderdaad zal verbranden: het komende oordeel dat hij voorspelt.

19

Ballingschap en het bewaarde overblijfsel

Zie, Ik ga over u een volk van ver weg brengen, huis van Israël, spreekt de HEERE. Een taai volk is het, een volk, van oude tijden af is het er, een volk waarvan u de taal niet kent, en niet verstaat wat het spreekt. Zijn pijlkoker is als een open graf, het zijn allen helden. Verslinden zal het uw oogst en uw brood, verslinden zullen ze uw zonen en uw dochters, verslinden zal het uw schapen en uw runderen, verslinden uw wijnstok en uw vijgenboom, met het zwaard uw versterkte steden verwoesten, waarop u vertrouwt. Maar ook in die dagen, spreekt de HEERE, zal Ik geen vernietigend einde aan u maken.

JEREMIA 5:15-18

Dit is de derde keer dat Hij dat heeft gezegd. Er is altijd een overblijfsel dat Hij zal bewaren, mensen die rechtvaardig zijn. Op dit specifieke moment waarschijnlijk een heel klein overblijfsel.

En het zal gebeuren, wanneer u zult zeggen: Waarom heeft de HEERE, onze God, ons al deze dingen aangedaan? dat u tegen hen zult zeggen: Zoals u Mij hebt verlaten en vreemde goden bent gaan dienen in uw land, zo zult u vreemden dienen in een land dat niet het uwe is.

JEREMIA 5:19

Jullie hebben de vreemde goden hierheen gebracht. Welnu, Ik ga jullie naar hun thuisland brengen. Willen jullie hen aanbidden? Dit hier is hun land niet. Jullie hebben hen hier onrechtmatig naartoe gebracht. Als jullie hen willen aanbidden, kunnen jullie gaan naar waar ze wonen. Jullie kunnen naar Babylon gaan. Jullie

hebben de vreemde goden naar Mijn land gebracht. Ik ga jullie wegsturen naar het eigen land van die vreemde goden. En dan kunnen jullie daar gaan wonen, als jullie die goden liever hebben dan Mij.

20

De zee gehoorzaamt God, maar Juda niet

Maak dit aan het huis van Jakob bekend, laat het horen in Juda: Hoor toch dit, dwaas volk, zonder verstand, zij hebben ogen, maar zij zien niet, zij hebben oren, maar zij horen niet. Zou u voor Mij niet bevreesd zijn, spreekt de HEERE, of zou u voor Mijn aangezicht niet beven? Ik, Die het zand gemaakt heb tot een grens voor de zee, een eeuwige verordening, die zij niet zal overschrijden. Al kolken haar golven, zij zullen niets kunnen uitrichten, al bruisen zij, zij zullen hem niet overschrijden.

JEREMIA 5:20-22

Ik ben Degene Die dat gedaan heeft. De zee kan niet voorbij de grens gaan die God haar stelt. Vrees je de God Die dat kan doen niet? Hij kan de zeeën bevelen wat ze moeten doen, en ze gehoorzamen Hem.

Maar dit volk heeft een opstandig, ongehoorzaam hart, zij zijn afgeweken, zij gingen hun eigen weg. Ze zeggen niet in hun hart: Laten wij toch de HEERE, onze God, vrezen, Die de regen geeft, zowel vroege regen als late regen, op zijn tijd, Die de vastgestelde weken van de oogst voor ons bewaakt. Uw ongerechtigheden wenden die dingen af, uw zonden onthouden u het goede.

JEREMIA 5:23-25

Wat dan? De regen. Eerder zei Hij dat de late regen hun is onthouden. En nu zegt Hij dat deze dingen jullie zijn onthouden. Ze maken daadwerkelijk een droogte door. Normaal gesproken zou God twee regenseizoenen per jaar sturen. Het eerste regenseizoen zou de grond voorbereiden op het planten en het ontkiemen van de gewassen. Daarna zou er een lange droge periode zijn terwijl ze groeiden. Vervolgens zouden ze een late regen krijgen die de gewassen zou laten rijpen. Blijkbaar zijn hun nu zowel de late als de vroege regen onthouden.

En ze denken niet: nou, God is Degene Die ons dat geeft. We zouden ons tot Hem moeten wenden en kijken wat er mis is. Misschien heeft Hij iets tegen ons. Zo denken ze niet. Het zijn dwaze kinderen. Ze denken niet in hun hart:

Laten we ons richten tot de Heer, Die ons de regen in het najaar en het voorjaar geeft.

21

Rijkdom door bedrog en onrecht aan armen

Vers 26:

Want onder Mijn volk worden goddelozen gevonden. Men ligt op de loer, ineengedoken als vogelvangsters. Zij zetten een vernielende strik, mensen vangen zij. Hun huizen zijn zo vol bedrog als een kooi vol vogels. Daarom zijn zij groot en rijk geworden, vet en vadsig. Zelfs overtreffen zij de slechtste dingen: geen rechtszaak behartigen zij, zelfs niet de rechtszaak van een wees, en toch hebben ze voorspoed, het recht van de armen laten zij niet gelden. Zou Ik vanwege deze dingen niet straffen? spreekt de HEERE, of op een volk als dit Mijzelf niet wreken?

JEREMIA 5:26-29

Dit is de tweede keer dat Hij lijkt te kunnen zeggen: ‘Tjonge, als Ik hieraan denk, zie Ik gewoon niet hoe Ik Me nog kan inhouden. Hoe zou Ik dit niet kunnen bestraffen?’ De eerste keer zei Hij het vanwege het welig tierende overspel en mannen die achter

elkaars vrouwen aan gingen. Deze keer is het omdat de mensen die het goed hebben en de armen zouden kunnen helpen, niet alleen de armen niet helpen, maar het zelfs bij de rechtbank niet voor de armen opnemen. Hier is sprake van sociaal onrecht.

Dit is natuurlijk hetzelfde probleem waar Jesaja en de andere profeten vaak over spraken. Een veelvoorkomend probleem waar God in het Oude Testament over klaagt, is dat de rechtbanken de rijken bevoordeelden. De reden was dat de rechters corrupt waren en de rijken hun voordelen konden bezorgen. De rijken konden hen omkopen. De arme mensen die het recht aan hun kant hadden, konden dat niet. Daarom negeerden de rechters hun zaak. En het onrecht kreeg de overhand. Het was geïstitutionaliseerde onderdrukking van de armen. Je hebt dus geïstitutionaliseerd overspel en institutionele onderdrukking van de armen. Wanneer een land in die toestand terechtkomt, zegt God:

22

Corrupte leiders en godsdienst als instituut

Iets verschrikkelijks, iets afschuwelijks gebeurt er in het land: de profeten profeteren leugens, de priesters heersen door hun handen, en Mijn volk heeft het graag zo. Maar wat zult u doen aan het einde hiervan?

JEREMIA 5:30-31

Dit is het punt: hun leiders zijn corrupt. Je zou denken dat daar luid protest tegen zou komen. Waarom hebben we corrupte leiders? Waarom kunnen we geen eerlijke mannen aan de macht krijgen? Waarom kunnen we geen einde maken aan de slechtheid wanneer we corrupte profeten en corrupte priesters hebben? Het godsdienstige stelsel is corrupt. De profeten zijn corrupt doordat ze zeggen wat je wilt horen in plaats van wat God wil dat je hoort. De priesters besturen het tempelstelsel, en dat doen ze op eigen gezag, niet in onderwerping aan God.

[Vertalersnoot: deze uitleg volgt de Engelse formulering ‘the priests rule by their own power’ in Jeremia 5:31. De HSV heeft daar ‘de priesters heersen door hun handen’.]

Dat is natuurlijk het gevaar van geïnstitutionaliseerde godsdienst: zodra die geïnstitutionaliseerd is, draait die als een machine. Ik denk niet dat dit noodzakelijkerwijs is wat Jezus wilde oprichten, maar dat kwam al vrij vroeg tot stand. In elk geval beginnen we in de tweede eeuw na Christus te zien dat de kerk een instituut wordt. Een van de dingen die iets tot een instituut maken, is dat het regelingen heeft om te blijven voortbestaan na de eerste generatie mensen die er deel van uitmaken.

Dat wil zeggen, een organisatie die van plan is lange tijd te bestaan, zal in haar statuten een bepaalde manier hebben vastgelegd om bestuursleden te vervangen. Als haar bestuursleden sterven of vertrekken, moeten ze worden vervangen. Dus vervangen we ze op deze manier. De algemeen directeur wordt op deze manier vervangen, enzovoort. Wanneer je een wereldlijke rechtspersoon hebt die als instituut is ingericht om generaties lang te blijven bestaan, moet die er rekening mee houden dat de eerste generatie uitsterft. En die moet een bepaalde methode hebben waardoor het voortbestaan gewaarborgd is.

23

Geestelijk leiderschap en vaste opvolging

God heeft het in Israël aanvankelijk niet zo ingericht. Hij richtte het in de tijd van de richteren zo in dat er geen opvolging was. Wanneer het nodig was, deed God een richter opstaan. De richter bevrijdde Israël. Hij diende zijn leven lang. Hij stierf, en er was niemand om hem te vervangen. Dat was ook niet nodig. God verwachtte dat de mensen gewoon God zouden volgen, zonder opvolging. Dus deed God een andere richter opstaan wanneer dat nodig was. Er was geen geïnstitutionaliseerd leiderschap. Het was meer wat we charismatisch leiderschap noemen. God rustte een Gideon of een Simson met gaven toe, en die gaf een tijdlang leiding.

Maar toen de mensen een koning wilden, vroegen ze om een geïnstitutionaliseerde regering waarbij er, wanneer de koning stierf, automatisch een opvolger was: zijn zoon. Wanneer zijn zoon sterft, is er automatisch opvolging: zijn zoon. Daarmee

institutionaliseer je de zaak, zodat het gezag van het leiderschap door opvolging wordt doorgegeven. Ik weet niet zeker of God de gemeente ooit heeft ingericht om dat soort opvolging te hebben, maar de kerk heeft zichzelf wel zo ingericht.

De Rooms-Katholieke Kerk beweert bijvoorbeeld dat de huidige paus de opvolger van de apostelen is. Waarom? Omdat ze zeggen dat Petrus, voordat hij stierf, een opvolger in Rome aanstelde. Toen die man aan het einde van zijn leven kwam, stelde hij een opvolger aan. Voordat die man stierf, werd er een opvolger aangesteld. Zo is er vanaf Petrus helemaal tot aan de huidige paus een ononderbroken opvolging geweest. Het gezag waarop de paus aanspraak maakt, is dus het gezag van opvolging binnen een geïstitutioniseerd stelsel. Daarin komen leiders op een mechanische manier naar voren, in plaats van dat God werkelijk geestelijke mannen doet opstaan.

Wat er gebeurt wanneer je zo'n instituut hebt, is dat mensen die niet geestelijk zijn, in het mechanisme ervan terecht kunnen komen. Omdat er ambten te bekleden zijn, kun je gekozen worden, kun je aangesteld worden, kun je op allerlei manieren een positie krijgen. Dan kun je de slechtste soorten leiders op leidinggevende posities krijgen. Dat is wat er in de Rooms-Katholieke Kerk gebeurde. Daarom was er in de middeleeuwen zoveel corruptie in die kerk. Ze hadden geen geestelijke leiders. Ze hadden institutionele leiders, leiders die via de institutionele opvolging waren aangesteld.

Zo was het ook met het priesterschap in het Oude Testament. Iemand werd geen priester doordat hij een goed mens was, maar doordat hij de zoon van Aäron was, of de zoon van Aärons zoon, of de zoon van Aärons kleinzoon. Het was erfelijke opvolging. We hebben dus de priesters die op eigen gezag de godsdienst besturen. Dat wil zeggen, ze hebben de macht die voortkomt uit natuurlijke opvolging. Ze hebben niet de kracht van geestelijk leven. Godsvrucht is niet hun kwalificatie.

24

Kerkorganisaties en het lichaam van Christus

Dat gebeurt in kerken. Ik noemde de katholieke kerk, maar in sommige protestantse kerken is het niet veel beter. Bijna elke protestantse kerk is opgezet als een rechtspersoon. In zo'n rechtspersoon hebben we een manier om een nieuwe predikant

aan te stellen wanneer de predikant vertrekt. Wanneer hij weggaat, stellen we een ander aan, omdat we willen dat deze instelling ook na het leven van één persoon blijft voortbestaan.

Je zou kunnen zeggen: 'Nou, hoort het dan niet zo te gaan? De kerk moet toch langer blijven bestaan dan één persoon.' Nou, het lichaam van Christus blijft langer bestaan dan het leven van één persoon, maar wat we tegenwoordig kerken noemen, zijn eigenlijk organisaties. Het lichaam van Christus is een geestelijke gemeenschap van mensen die werkelijk wedergeboren zijn, werkelijk de Geest van Christus hebben en werkelijk Christus als hun Hoofd volgen. Sommigen van hen zijn te vinden in organisaties die kerken worden genoemd. Sommigen niet. Maar waar het om gaat, is dat de organisaties die wij kerken noemen, niet de gemeente zijn. Dat zijn menselijke organisaties. Elk daarvan is gevormd door een groep mensen die een rechtspersoon hebben opgericht en hebben gezegd: 'Nu hebben we hier iets op gang gebracht. We willen dat het blijft doorgaan.'

Het probleem is dat je bij zo'n geïnstitutionaliseerde kerk een heel godvruchtige man kunt hebben die de kerk begint, en zijn opvolger kan ook godvruchtig zijn. Maar als het generatie na generatie doorgaat, kunnen er mensen op die posities terechtkomen die God helemaal niet kennen, maar die gewoon het systeem naar hun hand hebben gezet. Ze zijn gewoon binnen de organisatie opgeklommen. Ze weten gewoon hoe ze hun kaarten moeten spelen om op invloedrijke posities terecht te komen. Uiteindelijk worden ze aangesteld als de paus van die organisatie. Dan heb je daar mensen zitten omdat ze van de macht houden, niet omdat ze godvruchtig zijn.

We hebben hetzelfde probleem telkens wanneer geïnstitutionaliseerde godsdienst heel veel generaties blijft voortbestaan. Uiteindelijk is het wat zuiverheid en geestelijk leven betreft minder dan het in het begin was. De leiders heersen op eigen gezag. Dat was ook het geval met het priesterschap, dat God wel degelijk in Israël had ingesteld. Maar het had zijn eigen neiging tot corruptie, zoals elke andere organisatie die heeft. Als de priesters zelf God niet kenden, en dat was vaak het geval, waren het gewoon corrupte godsdienstige leiders die het systeem naar hun hand zetten voor hun eigen financiële gewin of wat dan ook.

Je zou zeggen: ‘Nou, het volk zou hiertegen in opstand moeten komen en moeten eisen dat de priesters zich godvruchtig gedragen.’ Nee:

Mijn volk heeft het graag zo.

De priesters en de profeten doen de dingen zoals het volk wil dat ze gedaan worden. Ze behagen God niet; ze behagen de vleselijke verlangens van het volk.

Dus zegt Hij:

Wat kun je nu doen?

Wanneer het volk door zijn geestelijke leiders op een dwaalspoor wordt gebracht, en het door zijn geestelijke leiders op een dwaalspoor gebracht wil worden:

Wat zul je uiteindelijk doen?

zegt Hij.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jeremia 4:1
- Jeremia 4:2
- Jeremia 9:24
- Jeremia 9:23
- 1 Korinthe 1:26-31
- 1 Korinthe 1:31
- 2 Korinthe 10:17
- Jeremia 4:3-4
- Romeinen 2:28-29
- Filippenzen 3:3
- Jeremia 4:4
- Markus 9:48
- Jesaja 66:24

- Jeremia 4:5-6
- Jeremia 4:7
- Jeremia 4:8-9
- Jeremia 4:10
- Jeremia 5:12
- 1 Koningen 22:20
- 1 Koningen 22:21
- 1 Koningen 22:22
- 1 Koningen 22:23
- 2 Thessalonicenzen 2:9-12
- Deuteronomium 13:1-2
- Deuteronomium 13:3
- Jeremia 4:11-12
- Jeremia 4:13
- Jeremia 4:14
- Jeremia 4:15-18
- Jeremia 4:19-21
- Jeremia 4:22
- Jeremia 4:23-26
- Genesis 1:1
- Genesis 1:2
- Jesaja 45:19
- Jesaja 45:18-19
- Jeremia 4:23
- Jeremia 4:27
- Jeremia 4:28-29
- Jeremia 4:30
- Jeremia 4:31
- Jeremia 5:1
- Jeremia 5:2
- Genesis 18:32
- Jeremia 5:3-5
- Jeremia 5:6
- Jesaja 11:6

- Jeremia 5:6-9
- Mattheüs 19:9
- Jeremia 5:10-11
- Jeremia 5:13
- Jeremia 5:14
- Hosea 6:5
- Jeremia 5:15-18
- Jeremia 5:19
- Jeremia 5:20-22
- Jeremia 5:23-25
- Jeremia 5:26-29
- Jeremia 5:30-31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.